

Andela Frančić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb

afrancic@ffzg.hr

OSOBNA IMENA U *RJEČNIKU VARAŽDINSKOGA KAJKAVSKOG GOVORA* TOMISLAVA LIPLJINA

U radu se analiziraju osobna imena u *Rječniku varaždinskoga kajkavskog govora* Tomislava Lipljina, najvećemu dosad tiskanomu rječniku jednoga suvremenoga kajkavskoga govora. Iz osobnoimenskih natuknica i osobito pomno biranih rečeničnih potvrda koje sadrže osobno ime iščitavaju se jezične i izvanjezične značajke te, u Lipljinovu *Rječniku* najzastupljenije, antroponimijske kategorije.

1. Uvod

Rječnik varaždinskoga kajkavskog govora Tomislava Lipljina, objelodanjen 2002. u gradu čiji leksik prezentira, najveći je dosad tiskani rječnik jednoga suvremenoga kajkavskoga govora. Više od 33.000 natuknica na gotovo 1.300 stranica – Lipljinov je *gazofilacij* koji je nastajao dvadesetak godina.

Ono čime se taj rječnik izdvaja od većine sličnih uradaka jesu primjeri, tj. rečenice kojima se potvrđuje značenje pojedine riječi. Njihov je izraz zasićen obavijestima dragocjenima za jezikoslovca odajući mu jezične značajke *varaždinstine*, a njihov sadržaj svakomu, a ne samo jezičnomu stručnjaku, pruža sliku života u Varaždinu, nekadašnjeg i sadašnjeg. Lipljinov *Rječnik* leksikografsko je djelo s jakim autobiografskim pečatom. Lipljin mu je autor i glavni lik. *Rječnik* nema klasičnu bilješku o autoru, ali čitajući ga, o autoru doznajemo mnogo toga što uobičajene autobiografske bilješke (obično dodane na kraju knjige) ne sadrže. Čitatelj, uz ostalo, o autoru doznaje i ovo:

- da mu *vu k'rsnomu listu piše Tōmo, T'omislaf*
- da su ga *br'ati, da bi [ga] sřdili, zvāli Tomāš*
- da ga *v tē'atru sī z'oveju g'ospon T'omica*
- da ga *tata n'ikak dr'ugač nī zvāl kak T'omislaf*
- da su ga *za vrēme gimn'azije zvāli K'uga*
- da je bil *Milichkovuličāneč i tō Dōlnhomilichkovuliāneč, k'ej jē v 'ono vrēme nekej znāčilo*
- da mu se *pokōjna m'ama zvāla F'anika (Habulānova F'ana)*
- da mu se *'otēc zvao Frānc Lipļin*
- da su mu *sestre P'ēpica i M'arica, a brat Frānc, kojega su zvāli F'ērenc*
- da mu je *vūjēc P'ēpa Habulān, da su mu tēčē Kāta i Tr'ēzika Habulānova, da mu je V'ējdoj J'ožēk ... br'atič, a sēstr'ična Pšējtova K'atica*
- da je z *J'ožijom Pis'arovičom ... v v'ojski bīl*
- da je *Varaždīneč, Domovīneč sīn.*

Potvrđujući kontekst pojavnosti pojedine riječi, Lipljin nam otkriva tko su mu bili susjedi, profesori, s kim je išao u školu, kako su zvali učiteljicu, kazuje nam imena svojih prijatelja i kolega i još puno toga o sebi, svojim sugrađanima i svojem gradu.

1.2. Imena u *Rječniku varaždinskoga kajkavskog govora*

Životnosti i uvjerljivosti primjera koje autor navodi u *Rječniku* osobito pridonose imena – prezimena, osobna imena, nadimci, antroponimijske formule, ojkonomi, mikrotoponomi, hidronimi, oronimi, zoonimi, krematonimi, imena blagdana... Dio njih ima natuknički status, a dio je ukomponiran samo u rečenične potvrde, sastavni dio rječničkoga članka. Svoje su mjesto u Lipljinovu *Rječniku* našli: i *jēn J'ānuš koji jē neġda pārka čūval, i d'oktorica C'ējsberġer ... znāni kardiolōk za d'ēcu, i p'atē Kl'ement, i kolār Dv'orščak, i g'ospon K'olči Caņuga ... šlōsar, i g'ospon Š'āndor B'ērgštejn, poznāti varaždīnski tēhnolōk i fkult'ēcki prof'esor, i P'išta Sr'aka ... dir'ektor Gl'azbēneč šk'ōlē, i stāri češtar Blāš k'oġega su zvāli „Str'ada“, i p'arna pēkarna F'orst, i Svil'ana, i K'okina val'onica, i V'indija, i V'artēks, i C'intorska v'ulica, i Leđ'ineč, i Štūk, B'anfica, i K'orzo, i Drāva i Varaždīnbreč, i Brēzjē, i Bīškupeč, i Cvētn'ica, i Jōžġovo, i Jūrjēvo, i Līsa, i P'ērga, i Š'ārga i još puno toga što se piše velikim početnim slovom.*

1.3. Predmet i cilj rada

U radu ćemo se osvrnuti na samo jednu, i to onu u *Rječniku varaždinskoga kajkavskog govora* najzastupljeniju, imensku kategoriju – osobna imena. Analizirat ćemo natukničke likove osobnih imena s obzirom na to imenuje li se njima muška ili ženska osoba, s obzirom na to je li osobno ime idioglotnoga ili aloglotnoga podrijetla, iščitati jezične (fonološke, morfološke, tvorbene) značajke osobnoimenskoga dijela varaždinske antroponimije te izvanjezične (sociološke, povijesne i dr.) informacije sadržane u natukničkome liku osobnog imena i rečenici koja sadrži potvrdu imena iz natuknice. Osvrnut ćemo se i na pojavnost te mjesto osobnog imena u antroponimijskoj formuli. Na kraju ćemo osobna imena uvrštena u Lipljinov *Rječnik varaždinskoga kajkavskog govora* usporediti s onima potvrđenima u nekim starijim dokumentima vezanima uz varaždinsku povijest i onima koja danas čitamo u varaždinskim maticama rođenih.

2. Osobna imena u *Rječniku varaždinskoga kajkavskog govora*

2.1. Broj osobnoimenskih natuknica

Nakon pomno pregledane 1.284 stranice i ispisa osobnoimenskih natuknica (izostavili smo biblijska imena, teonime i hagianime), dobili smo abecedni popis tristotinjak osobnih imena. Između početnoga *Agnęza*, ime za koje u potvrdi čitamo da *d'ęņęs ni mod'ęrno*, i zadnjeg u nizu – pejorativa *Ž'ofa*, nailazi se na dvjestotinjak natuknica muških i stotinjak natuknica ženskih osobnih imena. Naišli smo na samo dva imena (*Ž'uka* i *P'ępa*) kojima se imenuju i muške i ženske osobe.

2.2. Jezično podrijetlo osobnih imena

S obzirom na jezično podrijetlo osobnih imena, odnosno imenskih osnova, u varaždinskoj su antroponimiji imena idioglotnoga podrijetla (tzv. narodna imena) malobrojnija u usporedbi s aloglotnima (većinom svetačkim imenima). Nabrojili smo samo sedam ženskih narodnih osobnih imena – *Dr'aga*, *Sl'ava*, *Sl'avica*, *Sl'avičica*, *Zl'ata*, *Zl'atica*, *Z'ora* – i dvadesetak muških narodnih osobnih imena – *B'ęrča*, *Dr'agęc*, *Dr'ago*, *Lęc*, *L'aca*, *L'aci*, *L'acica*, *L'acika*, *L'acko*, *Ręcdač*, *Sl'afko*, *Sl'avek*, *Stęcna*, *St'anko*, *Vlęcdač*, *Vl'adęk*, *Vl'ado*, *Tomęcš*¹, *Tomęc*, *T'omica*, *T'omo*. Sve su odreda pokraćenice ili izvedenice, oblikovane tvorbenim načinom svojstvenim hrvatskomu jeziku. Takvo

¹ Imena *Tomęcš*, *Tomęc*, *T'omica* i *T'omo* mogu se dovesti i u vezu sa svetačkim imenom *Toma*.

je stanje odraz višestoljetne tradicije nadijevanja gotovo isključivo svetačkih imena, koja su u pravilu aloglotnoga podrijetla. Evo samo nekih takvih imena koja su potvrđena kao natuknice u Lipljinovu *Rječniku* – *Âna, Antôn, 'August, Bâra, B'artol, Beđenko, B'etika, Blâš, C'eneš, C'ila, Č'efuša, Dôra, Dôrica, 'Eva, F'abek, F'abijan, Fr'ancl, Gâber, Gregor, Ivek, J'agica, J'ela, J'elica, Jelka, K'onči, K'onrat, K'orla, L'ovra, L'ovrek, Mâgda, Marička, Mâra, Mârta, M'atek, M'elko, M'icka, M'iha, Mik'ula, Mûna, Nâc...* Zbog znanih nam povijesnih razloga pretkaziva je i pojavnost mađariziranih te germaniziranih svetačkih imena u hrvatskome antroponimikonu – *F'erenc, Fr'ancl, G'ustl, Jânuš, Józef, P'išta, Š'andor, Ž'ofa...*

Jezično podrijetlo osobnih imena, pa tako ni onih potvrđenih u Lipljinovu *Rječniku*, za (onomastičku) komunikaciju nije bitno. Ono proučavateljima varaždinske antroponimije svjedoči o prisutnosti elemenata stranih antroponimijskih sustava prilagođenih varaždinskomu govoru. Takva osobna imena, iako temeljena na stranim (ali pohrvaćenim) osnovama, Varaždinci doživljavaju svojima.

2.3. Fonetsko-fonološke značajke osobnih imena

Od fonetsko-fonoloških značajki čitljivih iz osobnoimenskih likova spomenimo:

- pojavnost zatvorenih samoglasnika *a, e, o* (*Mâgdica, Margarêta, Antôn*) i otvorenoga *e* (*Peter*)
- obezvučenje (završnih) zvučnih suglasnika (*'Ambros, Blâš, J'akop, Korn'at, L'ojs, Īfka*)
- protetsko *j* (*Jâga, J'agica, Jâna, Jânica, Jandrâš*)
- ispadanje početnoga nenaglašenog samoglasnika (*L'eksa, L'ojs, Žid'or*).

2.4. Morfološke značajke osobnih imena

Ženska osobna imena u pravilu završavaju na *-a* (tip *J'ulika*). Od toga pravila odstupaju nesklonjivo ime *'Anči* i ime *Bârek* tvoreno od tipične ženskoimenske osnove *Bâra* i tipičnoga muškoimenskog sufiksa *-ek*, čiji završetak određuje vrstu sklonidbe.

U muških osobnih imena pet je različitih nominativnih završetaka: najčešći *-ø* (tip *B'artol*), nešto manje česti *-a* (tip *G'rga*), *-i* (tip *J'oži*) i *-o* (tip *Mâto*) te samo jednom potvrđeno završno *-e* (*Jânkę*). Izostavljajući sklonidbenu pretkazivost imena tipa *B'artol* i *G'rga*, napominjući da imena koja završavaju na

-i ili -e osnovu proširuju s *j* i mijenjaju se po a-sklonidbi (*J'oži – J'ožija; Jânkę – Jâнкеja*), ističemo dvojakost sklonidbe imena sa završnim -o: najčešće po obrascu *Mâto – Mâtija*, rjeđe po dvama obrascima (*B'enko – Bënka, Bënkija*), a tek iznimno samo po obrascu a-sklonidbe (*L'ęo – L'ęa*).

U rječničkome članku iza natukničkoga (nominativnog) lika ponekad se donosi genitiv množine osobnog imena (npr. *Št'ęfica, Št'ęfic*), što donekle čudi s obzirom na to da je uporaba osobnih imena u množinskome liku izuzetak, a ne pravilo (osim toga, nastavak genitiva množine osobnih imena i općih imenica ni po čemu se ne razlikuje: usp. *v'ilica, vilic*).

2.5. Tvorbene značajke osobnih imena

S obzirom na tvorbenu strukturu među osobnim imenima uvrštenima u *Rječnik* dominiraju pokraćenice i izvedenice. Takvo je stanje pretkazivo jer autor uglavnom donosi imena koja su se nekad nadijevala i koja su, s obzirom na nevelik broj temeljnih imena, u svakodnevnoj komunikaciji živjela u različitim (čime se povećavala razlikovnost) neslužbenim varijantama.

Ženska se osobna imena najčešće tvore sufiksom -ica (tip *'Anica*), a po čestotnosti slijede -ika (tip *B'ętika*) te -ka (tip *'Anka*). Sufiksom -ča tvorena su samo tri ženska osobna imena (tip *'Anča, B'arča, T'ilča*), a sufiksom -ek i -ulja tvoreno je po jedno ime – *Bâreķ* i *Č'ęfuļa*.

U tvorbi muških osobnih imena sudjeluje deset sufikasa, među kojima je kudikamo najzastupljeniji -ek (tip. *N'aceķ*), a brojnošću se ističe i -ko (*J'oško*), dok su ostali (-ica, -ča, -ač, -ec, -ka, -ika...) rjeđi. Rijedak je i primjer kraćenja imena na drugi slog dvosložnoga temeljnog imena (tip *Nęc < 'Ignac*).

I muška i ženska osobna imena katkad su tvorena istim sufiksom (npr. -ica: *J'ožica < J'oža* i *J'agica < Jâga*; -ka: *Joška < J'oža* i *Julka < J'ula*; -ča: *T'inča < T'ina* (< *M'artin*) i *'Anča < 'Ana*; -ika: *T'unika < T'una* i *L'ucika < L'uca*; -ek: *Št'ęfeķ < Št'ęf* i *Bâreķ < Bâra*).

Temeljno ime u velikome broju slučajeva izostaje kao natuknica – potvrđeno je samo dvadesetak ženskih i četrdesetak muških osobnih imena u temeljnome, nepokraćenome i neizvedenome, liku – npr. *F'abijan, Īvan, M'artin, P'ęteķ, V'iktor; Margaręta, Marĳa, Mârta*... Temeljno se ime uglavnom javlja u definiciji – npr. »*B'ętika*, hip. imena Elizabeta« (nema natuknice Elizabeta); »*B'ęrča*, hip. imena Berislav« (nema natuknice Berislav); »*Dôra*, običan oblik imena Doroteja« (nema natuknice Doroteja); »*Frânc*, obični oblik muškoga imena Franjo« (nema natuknice Franjo) itd.

Kriterij za uvrštavanje osobnog imena u *Rječnik* očito je njegova potvrđenost u svakodnevnoj komunikaciji, a ne njegova zasvjedočenost u službenim dokumentima. Autor nije težio iscrpnomu popisu imena, pogotovo ne takvomu u kojemu će se naći temeljni imenski likovi, nego je donosio imena kojima se sam služio u svakodnevnoj onomastičkoj komunikaciji. Želimo li doznati službena imena Varaždinaca, Lipljinov *Rječnik* tu nam neće biti od velike pomoći. Za to postoje službeni popisi.

Teorija nas uči da je temeljno ime nulte afektivnosti (Putanec 1968), a svaki odmak od njega u pravilu imenu daje pozitivan ili negativan afektivni naboj (Bjelanović 1982). S vremenom neki od temeljnog imena različiti imenski likovi mogu isprazniti svoj afektivni naboj te i sami postati imenima nulte afektivnosti. Lipljinov je *Rječnik* primjer da su govorna situacija i odnos prema imenovanome presudni u određivanju afektivne vrijednosti imena čiji je nositelj u pravilu sufiks. Tako je npr. muško osobno ime *Râdač* »hipokoristik«, *Pêpač* »pejorativ«, a *Vlâdač* »ekspresivno ime«. Osim toga temeljno osobno ime katkad u govoru biva afektivno obojeno (npr. osobno ime Magdalena definirano je kao ekspresivni lik), dok u njezinoj pokraćenici, zbog uobičajene i čestotne uporabe, dolazi do praznjenja prvotnoga afektivnog naboja (npr. osobno ime Mâgda definirano je kao »obična varijanta ženskoga imena Magdalena«).

2.6. Pojavnost i mjesto osobnog imena u antroponimijskoj formuli

Potvrđujući pojavnost pojedinog imena, autor vrlo često to ime donosi u svezi s prezimenom. Pritom osobno ime može prethoditi prezimenu ili dolaziti iza njega. U slučaju imensko-prezimenskoga poretka, prezime može biti u imeničkome (*F'abek H'orvat*) ili pridjevskome obliku (*Fr'icek M'iličof*), a u obrnutome slučaju prezime uvijek ima pridjevski oblik (*Š'afaričof Īmbrek*, *Forgâčof B'enko*, *Č'ukmanova Mâgda*). Budući da su mnogi obiteljski nadimci nastali od prezimena, koja su tijekom vremena mogla nestati iz prezimenskoga korpusa (Frančić 1994), bez poznavanja stvarnoga konteksta ne možemo uvijek biti sigurni je li pridjevska riječ uz osobno ime izvedenica od prezimena ili obiteljskoga nadimka.

2.7. *Rječnik* – vrelo informacija o životu imena

Čitajući rečenične potvrde koje autor donosi uz pojedino ime, doznajemo mnoge zanimljive informacije o životu imena:

- duga se imena vrlo često krata (jezična ekonomija): *K'oļinu Alęks'andru z'oveju S'aša*.
- u neslužbenoj komunikaciji ime se odrastanjem svojega nositelja može promijeniti: *Dâ je bîl mâli, C'enu smo zvâli C'eneĳ*; ili pak ostati nepromijenjeno unatoč deminutivno-hipokirističkomu sufiksu kojim je tvoreno: *Īfkica je ų'ęnska postâla, ali ju i d'alę z'oveju Īfkica*.
- rečenične potvrde ponekad svjedoče o odnosu imenovanoga prema različitim tvorbenim varijantama svojeg imena: *Jûlka se je s'rdila dâ smo ji reĳli J'ula. // Ak sem m'oju s'estru M'aricu štêl reš'rditi, r'ęĳel sem ji Mâra. // Da sem sv'oji starêši s'estri M'arici r'ęĳel Mar'iĳka, bi meĳ b'ila kl'opila. // N'eĳmanova P'ępa se s'rdi ak ju tâk z'ovęmo i m'oramo ju zv'ati Št'ęfica*.
- ponekad se iz rečeniĳnih potvrda i imenskog lika išĳitava nasilna mađarizacija u Varaĳdinu susjednome kraju: *Sî 'Ivani su v Meų'ımorju za vręme Maųĳrof m'orali b'iti Jânuši*.
- ĳitajući *Rječnik* doznajemo o pojavi i naĳinu "rješavanja" imensko-prezimske entropije: *V 'sęlu G'ora pri Golûbofcu p'ol sęla se zove Sl'afko Gr'ozdeĳ, p'ak 'unda 'imaju Sl'afko Gr'ozdeĳ p'rvı, pa drųgi i t'ak d'aĳe*.
- strano podrijetlo govornika može utjecati na oblikovanje imenskog lika: *Stârę varaĳdınskę Švab'ice su m'ojęga br'ata zvâle Fr'ancl*.
- rečeniĳne potvrde svjedoče o pojavi imensko-prezimske homonimije: *Gr'ęgor mu je 'imę i pr'ęzimeĳ*.
- da su se imena mijenjala zbog politiĳkih razloga, potvrđuje ova reĳenica: *M'oj kol'ęga Ć'ędo je d'ęvedęset p'rvę p'ostal 'Ędo; m'oj Ć'ędo, ak si tı 'Ędo, 'unda sem jâ 'Omica, a nę T'omica*.

2.8. Usporedba rjeĳniĳkih osobnoimenskih potvrda s povijesnom i suvremenom varaĳdinskom antroponimijom

Imena zasvjedoĳena u Lipljinovu *Rječniku* usporedili smo s popisom krsnih imena u Varaĳdinskoj ųupaniji 1550. – 1660., koje u Zborniku za narodni ųivot i obiĳaje juųnih Slavena donosi Rudolf Strohal. On piše: »Krsna su imena do-lazila u ovo vrijeme ova: a) za muųkarce: Andraų, – Aleksander, – Baltizar, – Bartol, – Bedenik, – Benĳec, – Benedek, – Blaų, – Fabijan, – Ferenc, – Fridrih, – Gabor, – Gaųpar, – Geci, – Đuraj, – Gregor, – Iųtvan, – Ivan, – Ivanek, – Jakop, – Janko, – Jambreĳ, – Jantol, – Janoš, – Janųek, – Jembrih, – Juraj, – Juranac, – Kaųpar, – Kriųtof, – Lacko, – Lajoų, – Lauų, – Lovrek, – Lukųa, – Martin, – Marko, – Matijaų, – Matejak, – Matek, – Menihar, – Mihelak, – Mihalj,

– Miklik, – Miklouš, – Mikula, – Mojzes, – Paval, – Petar, – Petrić, – Sebastijan, – Stanko, – Šandor, – Štefan, – Tomaš, – Verban, – Vid, – Vinček, – Vorih, – Zakarija; b) za ženske: Agata, – Ana, – Anoka, – Barbara, – Dora, – Dorotija, – Eržebet, – Eva, – Đera, – Helena, – Jalža, Jalžabeta, – Jelka, – Jelena, – Judita, – Katarina, – Katoka, – Katuša, – Kristina, – Lucija, – Magda, – Margareta, – Marta, – Neža, – Oršica, – Oršola, – Sidonija, – Suzana, – Uršula.« (Strohal 1932: 177–178)

Iako nije velik i odnosi se na znatno šire područje, Strohalov popis svjedoči o zamjetnoj podudarnosti s Lipljinovim osobnoimenskim potvrdama, što je dokaz višestoljetnoga kontinuiteta pojedinih imena u Varaždinu (i njegovoj okolini). Takva imena možemo s punim pravom nazvati tradicionalnima. Neka od njih potpuno se podudaraju (npr. *Bartol, Blaž, Fabijan, Ferenc, Gašpar, Gregor, Ivan, Jakop, Janko, Lacko, Lovrek, Martin, Matijaš, Mikula, Stanko, Tomaš, Šandor; Dora, Jalža, Magda, Marta, Neža...*), a kod nekih je riječ o različitim varijantama etimološki istog imena (npr. Strohal spominje imena *Bedenik, Benčec, Benedek*, a u Lipljina nalazimo natuknicu *Będenko* – sve su to varijante imena *Benedikt*). Rjeđi su primjeri imena koja sadrži Strohalov popis, a nema ih Lipljin (npr. *Menihar*).

S druge pak strane, usporedba s imenima koja su nadjevena djeci rođenoj 2001. u Varaždinu², dokaz je da uz većinu imena iz Lipljinova *Rječnika* možemo staviti odrednicu »zastarjelo«. Evo samo nekih imena koja su 2001. zabilježena u varaždinskoj matici rođenih: *Alisa, Amanda, Antea, Ariana, Bianka, Domenika-Lea, Edna, Ella, Emanuella, Emili, Ena, Estera, Flora, Hana, Ira, Julia-Deborah, Karmen, Korina, Lejla, Lena, Lorena, Marlena, Melani, Mia, Monia, Nataly, Nancy, Nera, Nikol, Nola, Oriana, Pia, Ruta, Sara, Stella, Tara, Tia, Una, Vanessa; Aki, Amos, Andreas, Dimatteo, Din, Ian, Kevin, Lars, Lorenzo, Natan, Noah, Rene, Sandi...*

O imenima koja se danas daju djeci te o odnosu prema imenima starije generacije čitamo na nekoliko mjesta u Lipljinovu *Rječniku varaždinskoga kajkavskog govora*:

G'rga ję vę rętko 'imę; vę su v mōdi 'Alani i D'ęnisi.

N'ęgda ję b'ilo p'uno Ūršah, a vę su K'armęn i Źęrmęn.

Kō bi d'ęnęs sv'ojęmu đęt'ętu dāl 'imę Kr'ištofor?

D'ęnęs bi ľudi jĀko č'udno ględali st'arešę k'oji bi sv'ojęmu đęt'ętu dĀli 'imę Źidōr!

Ūršiku sĀ zafrkĀvleju k'ej 'ima t'ak starĀnsko 'imę.

² Podaci se temelje na upisima u matičnu knjigu rođenih.

3. Napomene uz naslov *Rječnika* te kratak osvrt na izbor i obradbu osobnoimenskih natuknica

Na kraju želimo iznijeti nekoliko napomena vezanih uz naslov *Rječnika* te uz izbor i obradbu osobnih imena u njemu.

a) Iako Varaždinci znadu u situacijama koje to zahtijevaju i *po štacūnski gov'oriti*, iako se u svojem govoru koriste germanizmima, hungarizmima i inim izmima obojenim specifičnim fonetskim bojama svojega govora, taj je njihov govor isključivo i prepoznatljivo kajkavski. Stoga smatramo da je pridjev *kajkavski* u naslovu *Rječnika* suvišan – jer, kakav bi – doli kajkavski – mogao biti varaždinski govor, pa onda i rječnik toga govora?!

b) Uvjereni smo da bi se našlo još jako puno osobnih imena kojima se Varaždinci imenuju, i službenih i neslužbenih, a koja Lipljin u svojem *Rječniku* ne spominje, ni kao natuknice ni u rečeničnim potvrdama. Je li ih trebalo sve popisati i uvrstiti u *Rječnik*? Smatramo da svako zabilježeno (osobno) ime obogaćuje rječnik i čini ga potpunijim i informativnijim.

c) Nije jasan kriterij po kojemu je neko osobno ime "zaslužilo" da dobije natuknicu, a drugo se javlja samo unutar rečenične potvrde u rječničkome članku. Npr. u jednoj rečenici spominju se dva imena (*R'egica* i *F'erči*), a samo jedno od njih (*R'egica*) ima svoju natuknicu.

d) Nije jasan kriterij uvrštavanja posvojnih pridjeva od osobnog imena. Zašto se od samo nekih imena donose posvojni pridjevi? Npr. u *Rječniku* nalazimo natuknice *'Ančićin*, *Bâričin*, ali ne i *Jeličin*, *Jožijef* (ili *Jožijof*)...

e) Umjesto da izabere jedan obrazac pri kvalifikaciji (ne)uobičajenoga imenskog lika, autor ih rabi nekoliko, pa tako za jedno ime kaže da je »običan oblik imena«, za drugo da je »redovni oblik imena«, uz treće stoji da je »uobičajeni oblik«, zatim »obična varijanta imena«... Također nije sasvim jasno značenje izraza »ekspresivno ime« koji stoji uz pojedina imena.

4. Umjesto zaključka

Iznesenim napomenama ne želimo umanjiti veličinu i vrijednost *Rječnika varaždinskoga kajkavskog govora* Tomislava Lipljina niti podcijeniti u nj uloženi trud. Naprotiv, pridružujemo se onima koji su dosad pohvalno govorili (npr. recenzenti Antun Šojat i Miroslav Šicel te redaktor Mijo Lončarić) i pisali (npr. Lončarić 2002, Maresić 2003) o Lipljinovu *Rječniku* ističući njegovu važnost za hrvatsku dijalektologiju i hrvatsku dijalektnu leksikografiju.

Dodajemo, iznimno vrijednim svjedokom varaždinske kulture i tradicije (uza sve ostalo) čine ga i u nj uvrštena imena, ona o kojima je bila riječ u ovo-me radu, ali i sva druga dana u primjerima koje je mogao tako znalački izabra-ti samo onaj koji je z *Var'aždina*, koji *živî v Var'aždinu*, koji *živî za Var'aždin* i z *Var'aždinom* – Tomislav Lipljin.

Riječ *rječnik* u *Rječniku* je oprimjerena rečenicom: *V'alda bu nekšni vrâk 'ovoga rječnika preč'ital!* Rječnike u pravilu ne čitamo, njima se služimo, za nji-ma posežemo uglavnom kad želimo doznati što znači koja riječ. U Lipljinovu je *Rječniku* gotovo svaki rječnički članak sličica, dio mozaika autorove i varaž-dinske prošlosti i sadašnjosti. To je rječnik koji se čita, iz kojega se uči i u ko-jemu se uživa.

Literatura i izvori:

- BJELANOVIĆ, ŽIVKO 1982. Fonološke varijacije i varijante u antroponimiji. *Ono-mastica Jugoslavica*, 9, Zagreb, 175–187.
- FRANČIĆ, ANDELA 1994. Međimurski obiteljski nadimci. *Rasprave Zavoda za hrvatski jezik*, 20, Zagreb, 31–66.
- LIPLJIN, TOMISLAV 2002. *Rječnik varaždinskoga kajkavskog govora*. Varaždin: Garestin d.o.o.
- LONČARIĆ, MIJO 2002. Uz varaždinski rječnik Tomislava Lipljin : Bogatstvo kajkavštine. *Rječnik varaždinskoga kajkavskog govora*. Varaždin: Garestin d.o.o., IV–VI.
- MARESIĆ, JELA 2003. Varaždinski rječnik – do sada najopsežniji kajkavski dija-lekatni rječnik. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 12, Zagreb, 189–194.
- Matična knjiga rođenih*. Računalni ispis osobnih imena, Varaždin, 2001.
- PUTANEC, VALENTIN 1969. Hrvatski oblik nekih osobnih imena stranog porijekla u nultoj afektivnosti. *Jezik*, 16, Zagreb, 150.
- STROHAL, RUDOLF 1932. Varaždinska županija od g. 1550.–1660. *Zbornik za na-rodni život i običaje južnih Slavena*, 28, 2, Zagreb, 159–192.

Personal names in Tomislav Lipljin's *Rječnik varaždinskoga kajkavskog govora*

Abstract

Rječnik varaždinskoga kajkavskoga govora (Dictionary of the Kajkavian speech of Varaždin) by Tomislav Lipljin (Varaždin, 2002) contains onymic data – personal names, family names, nicknames, eonyms, names of inhabitants of cities or regions, ethnonyms, microtoponyms, and names of holidays.

The personal name is the onymic category that occurs most frequently in the dictionary. The introductory part of the paper will provide a short overview of the dictionary with a special analysis of nominal word entries. The central part of the paper will provide an analysis of personal names attested in the dictionary. They are then analyzed according to the person they denote (male or female) and according to the origin of the name (aloglotic or idioglotic). Linguistic (phonological, morphological, word formation) and extralinguistic features (sociological, historical, etc.) are deduced from the names attested in the dictionary. The author focuses her attention on the occurrence of personal names in name formulas.

Personal names included in the dictionary are compared with those occurring in older documents connected with the history of Varaždin and with those given to children today. Attention is given to the definition of personal names in the dictionary entry – the author stresses the need for precise definition. Summing up the characteristics of personal names included in *Rječnik varaždinskoga kajkavskog govora*, the author stresses the importance of anthroponymic data in dialectological dictionaries.

Ključne riječi: Tomislav Lipljin, Rječnik varaždinskoga kajkavskog govora, osobno ime

Key words: Tomislav Lipljin, Rječnik varaždinskoga kajkavskog govora, personal name

